

13.10.2008

Dnro 454/4/07

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

HYVIKEMAKSUN KÄSITTELYN VIIVÄSTYMINEN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 5.2.2007 päivätyssä kirjoituksessaan Liikennevakuutuskeskuksen ratkaisua periä häneltä hyvikettä liikennevakuutusmaksun laiminlyönnin vuoksi. Hän kertoi ottaneensa 4.5.2006 liikennevakuutuksen 25.4.2006 ostamalleen henkilöautolle. Kantelija kertoi saaneensa seitsemän kuukauden kuluttua tästä Liikennevakuutuskeskukselta ilmoituksen, että hänen autonsa oli ollut vakuuttamatta yhden päivän. Keskus oli pyytänyt häneltä selvitystä asiaan, mutta oli lopulta velvoittanut kantelijan maksamaan 34 euron suuruisen hyvikemaksun liikennevakuutusasetuksen 7 §:n nojalla.

Kantelija arvosteli maksun perimistä erityisesti sen vuoksi, että sanotusta asetuksen säännöksestä tai hyvikemaksusta ei ole mitään mainintaa rekisteriotteessa. Oteesta todetaan hänen mukaansa, että rekisteritietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä, mutta viimeistään seitsemän päivän kuluessa. Siinä ei kuitenkaan mainita, että ajoneuvolle olisi myös otettava vakuutus seitsemän päivän kuluessa. Liikennevakuutusasetuksen 7 §:n sisältö samoin kuin sen yhteys hyvikemaksuun on kantelijan mielestä tuntematon suurimmalle osalle autoilijoista. Hyvikemaksun arvaamatonta luonnetta lisää hänen mielestään se, että maksusta ilmoitetaan auton omistajalle vasta seitsemän kuukauden kuluttua auton vakuuttamisesta.

3

RATKAISU

3.1

Moottoriajoneuvon vakuuttaminen ja rekisteröinti

Liikennevakuutuslain 15 §:n 1 momentin mukaan liikenteessä käytettävää moottoriajoneuvoa varten on ajoneuvon omistajalla, ei kuitenkaan valtiolla, oltava liikennevakuutus lain 19 §:ssä tarkoitetussa vakuutusyhtiössä. Lain 16 §:n mukaan moottoriajoneuvon omistaja, jolla ei ole ollut liikennevakuutusta ajoneuvoa varten, vaikka hänellä olisi se pitänyt olla, on velvollinen laiminlyöntinsä ajalta suorittamaan liikennevakuutuskeskukselle sen kussakin tapauksessa erikseen määräämän enintään nelinkertaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaavan hyvikkeen tai, jos liikennevahinko on sattunut, enintään kymmenkertaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaavan hyvikkeen.

Liikennevakuutusasetuksen 7 §:n 4 momentissa säädetään puolestaan, että jollei moottoriajoneuvoa varten myönnetty liikennevakuutus ole ollut voimassa omistusoikeuden alkamispäivästä, rekisteröinnin suorittajan on ajoneuvoa rekisteröidessään lähetettävä siitä ilmoitus liikennevakuutuskeskukselle

hyvikkeen määräämistä varten ajoneuvon vakuuttamatta olon ajalta. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse lähettää, jos uuden vakuutuksen voimassaolo on alkanut seitsemän päivän kuluessa rekisteriin merkityn omistusoikeuden vaihtumisesta.

Moottoriajoneuvon ostajan vakuuttamisvelvollisuus alkaa pääsääntöisesti omistusoikeuden alkamispäivästä. Käytetyn auton ostotilanteessa ajoneuvon edellisen omistajan liikennevakuutuksen vastuu jatkuu kuitenkin liikennevakuutusasetuksen 3 b §:n mukaan seitsemän päivää omistusoikeuden siirtymisestä.

Moottoriajoneuvon rekisteröinnistä säädetään puolestaan ajoneuvolaissa ja ajoneuvojen rekisteröinnistä annetussa asetuksessa. Nyt käsiteltävänä olevaan tapaukseen sovelletaan säännöksiä sellaisena kuin ne olivat voimassa 31.12.2007 saakka. Säännösten sisältö säilyi kuitenkin muutoksessa nyt tarkasteltavana olevilta osin ennallaan. Ajoneuvolain 66 §:n mukaan ajoneuvon muutosrekisteröinnin yleisenä edellytyksenä on muun muassa se, että säädetyn liikennevakuutuksen ottamisesta esitetään asianmukainen selvitys. Asetuksen mukaan rekisteröinti-ilmoitus on jätettävä seitsemän päivän kuluessa rekisteriin merkittävän muutoksen tapahtumisesta.

Kantelija on kirjoituksessaan tyytymätön siihen, että missään ei ole informoitu siitä, että myös liikennevakuutus on otettava seitsemän päivän kuluessa ja että määräajan laiminlyönnistä seuraa hyvike-maksu. Hänen mukaansa asiasta tulisi olla nimenomainen maininta rekisteröintitodistuksessa. Sen sisällöstä vastaa Ajoneuvohallintokeskus, joten tarkastelenkin aluksi sen toimintaa asiassa.

3.2

Ajoneuvohallintokeskuksen menettely

Keskuksen lausunto

Ajoneuvohallintokeskus viittaa lausunnossaan siihen, että rekisteröintitodistuksen ilmoitusosan ohjeissa on maininta siitä, että rekisteritietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä, mutta viimeistään seitsemän päivän kuluessa. Omistajan vaihdoksiin liittyen ohjeissa on lisäksi todettu, että ajoneuvolle otetaan liikennevakuutus ja viitattu kohtaan, jossa todetaan, että ajoneuvoa ei saa rekisteröidä eikä muutosilmoitusta hyväksyä, ellei sillä ole voimassa olevaa liikennevakuutusta.

Keskuksen mukaan todistukseen on kerätty tärkeimpiä rekisteröinti-ilmoitukseen liittyviä ohjeita. Niissä ei ole kerrottu säädösten rikkomisen tai laiminlyönnin sanktioista. Keskus katsoo kantelijan laiminlyöneen rekisteri-ilmoituksen tekemisen ja siihen liittyvän vakuutuksen ottamisen. Se katsoo täyttäneensä oman neuvontavelvollisuutensa kertomalla, mihin toimenpiteisiin ajoneuvon omistajan tai haltijan on ryhdyttävä laissa säädetyn rekisteri-ilmoituksen tekemiseksi.

Kannanotto

Moottoriajoneuvon omistussuhteissa tapahtuneen muutoksen rekisteröinnin hyväksymisen yhtenä edellytyksenä on siis se, että ajoneuvolla on voimassa oleva liikennevakuutus. Näin ollen liikennevakuutuksen hankkiminen tulee uudelle omistajalle eteen jo muutosta rekisteröitäessä. Jos uusi omistaja rekisteröi muutoksen ohjeiden mukaisessa määräajassa, tulee käsitykseni mukaan myös liikennevakuutus hankituksi säädettyssä määräajassa ja uusi omistaja välttyy hyvikemaksulta.

Käsitykseni mukaan Ajoneuvohallintokeskus täyttääkin oman neuvontavelvollisuutensa, kun se informoi määräajasta, jonka kuluessa muutos on rekisteröitävä sekä ilmoittaa, että ajoneuvolle on otetta-

va liikennevakuutus ja että muutosilmoitusta ei hyväksytä, ellei ajoneuvolla ole voimassa olevaa liikennevakuutusta. Voimassa olevalla liikennevakuutuksella tarkoitetaan nimittäin uuden omistajan hankkimaa vakuutusta. Se, että edellisen omistajan vakuutuksesta korvattaisiin mahdollinen vahinko, joka olisi aiheutunut seitsemän päivän kuluessa omistajanvaihdoksesta, ei sen sijaan tarkoita sitä, että edellisen omistajan vakuutus olisi voimassa.

Edellä kerrotun perusteella kantelijan kirjoitus ei anna minulle aihetta tältä osin enempään toimenpiteisiin.

Totean lisäksi, että vuodenvaihteessa 2007–2008 otettiin käyttöön uusi rekisteröintitodistus. Sen ilmoitusosan ohjeissa on nyt liikennevakuutusta koskevaan kohtaan lisätty maininta, että lisätietoja liikennevakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuudesta saa Liikennevakuutuskeskuksesta ja vakuutusyhtiöistä.

3.3

Liikennevakuutuskeskuksen menettely

Keskuksen lausunto

Liikennevakuutuskeskus ilmoittaa lausunnossaan, että liikennevakuutuslain ja -asetuksen mukaisen hyvikkeen maksuunpano perustuu Ajoneuvohallintokeskuksesta saatuihin ilmoituksiin siitä, että ajoneuvoa varten ei ole ollut voimassa olevaa vakuutusta.

Keskuksen mukaan Ajoneuvohallintokeskus ilmoitti sille kesäkuussa 2006 kantelijan ajoneuvon vakuuttamattomuudesta ajalla 3.–4.5.2006. Liikennevakuutuskeskus lähetti 9.1.2007 kantelijalle asiaa koskevan tiedustelun. Keskuksen mukaan viive aiheutui perintäjärjestelmän uudistamisesta, joka on ruuhkauttanut hyvikeperinnän. Hyvikkeen määrään viive ei ole kuitenkaan vaikuttanut.

Kannanotto

Liikennevakuutuskeskus on siis määrännyt kantelijalle hyvikemaksun Ajoneuvohallintokeskuksesta saamansa ilmoituksen perusteella. Tältä osin en katso Liikennevakuutuskeskuksen menetelleen moitittavasti tavalla, joka antaisi minulle aihetta enempään toimenpiteisiin.

Totean lisäksi, että hyvikemaksu on mahdollista saattaa hallinto-oikeuden käsiteltäväksi perustevalituksella siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain 9 §:ssä säädetään. Perustevalitus on tehtävä viiden vuoden kuluessa hyvikkeen määräämisestä. Oikeusasiamiehen tehtäviin ei kuulu ottaa kantaa mahdollisen perustevalituksen menestymisen mahdollisuuksiin.

Kantelijan hyvikemaksuasian käsittely kesti Liikennevakuutuskeskuksessa runsaat puoli vuotta. Keskuksen mukaan käsittely oli tuolloin ruuhkautunut perintäjärjestelmän uudistamisen vuoksi. Uusien järjestelmien käyttöönoton tarkoituksena on pääsääntöisesti nopeuttaa asioiden käsittelyä. Niiden käyttöönotto merkitsee kuitenkin usein tilapäistä asioiden käsittelyn ruuhkautumista, vaikka viranomaisen tulisi luonnollisesti pyrkiä järjestämään toimintansa myös siirtymävaiheessa sellaiseksi, että asioiden viivytyksetön käsittely ei vaarannu.

Käsitykseni mukaan runsaan puolen vuoden käsittelyaika on liian pitkä. Kantelija on nähdäkseni saanut tiedon hänen laiminlyöntinsä seurauksesta vasta Liikennevakuutuskeskuksen hänelle 9.1.2007 lähettämästä kirjeestä. Katsonkin Liikennevakuutuskeskuksen laiminlyöneen velvollisuutensa käsitellä kantelijan asiaa hallintolain 23 §:ssä edellytetyllä tavalla ilman aiheetonta viivytystä.

Asiassa ei ole kuitenkaan ilmennyt aihetta epäillä, että keskus olisi viivytellyt asian käsittelyssä. Viivästys ei ole myöskään käsitykseni mukaan aiheuttanut kantelijalle oikeudenmenetyksiä.

Totean lopuksi, että Liikennevakuutuskeskuksesta puhelimitse 1.10.2008 saadun tiedon mukaan keskus ei ole onnistunut purkamaan hyvikkeiden perinnän ruuhkaa, vaan asioiden keskimääräinen käsittelyaika on edelleen noin kuusi kuukautta. Keskuksen ilmoituksen mukaan hyvikemaksujamäärätään vuosittain useita kymmeniä tuhansia.

4

TOIMENPITEET

Saatan jaksossa 3.3 esittämäni käsitykset asioiden viivytyksettömän käsittelyn tärkeydestä Liikennevakuutuskeskuksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen päätöksestäni.

Totean lopuksi, että Liikennevakuutuskeskuksesta saamani tiedon mukana hyvikemaksuja määrätään vuositasolla paljon, minkä lisäksi niiden käsittely on keskuksessa ollut ruuhkautunut jo runsaan kahden vuoden ajan. Tämän vuoksi olenkin ottanut asian omana aloitteena tutkittavakseni (Dnro 3208/2/2008) ja pyytänyt Vakuutusvalvontavirastoa hankkimaan tarvittavaa selvitystä niin hyvikemaksuasioiden lukumäärästä kuin niiden käsittelyajoista ja syntyneen ruuhkan purkamisesta. Tulen tässä yhteydessä pyytämään Vakuutusvalvontavirastoa ja Liikennevakuutuskeskusta arvioimaan myös niitä syitä, jotka johtavat vakuutusmaksujen laiminlyönteihin ja hyvikkeiden määräämiseen. Annan ratkaisuni asiaan sen jälkeen kun olen saanut siihen riittävän selvityksen. Ratkaisuni lähetetään myös kantelijalle tiedoksi.